

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

МЕДИЧНЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для студентів спеціальності 8.03040101
«Правознавство»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
цивільного, господарського,
адміністративного права та процесу
Протокол №2 від 26 вересня 2014 р.

Медичне право. Методичні вказівки до семінарських занять для студентів спеціальності 8.03040101 “Правознавство” / Укл.: Хименко О.А. – Чернігів: ЧНТУ, 2014. – 44с.

Укладач: ХИМЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та процесу

Відповідальний за випуск: ХИМЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ, кандидат юридичних наук, зав. кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та процесу

Рецензент: ЛИТВИНЕНКО ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА, кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “МЕДИЧНЕ ПРАВО”	6
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Медичне право».....	6
1.2 Структура навчальної дисципліни	10
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни “Медичне право”	12
2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	15
3 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	33

ПЕРЕДМОВА

Медичне право - це система правових норм, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з реалізацією прав громадян на здоров'я, зокрема, відносини між громадянином і лікувально-профілактичною установою, між пацієнтом і медичним працівником у сфері надання медичної допомоги, а також їх прав, обов'язків та відповідальності у зв'язку з проведенням діагностичних, лікувальних і санітарно-гігієнічних заходів.

Мета викладання дисципліни “Медичне право“ є комплексна підготовка правників з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у галузі медичного права, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних медико-правових знань, набуття практичних навиків спеціалізованого правознавства й правозастосування, оволодіння достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для збереження балансу взаємин між суб'єктами медичних правовідносин і дотримання прав людини у сфері охорони здоров'я.

Завдання, які вирішуються в процесі вивчення дисципліни:

- 1) ознайомлення правників із міжнародно-правовими стандартами в галузі прав людини та охорони здоров'я;
- 2) вивчення національного законодавчого забезпечення сфери охорони здоров'я, у тому числі надання медичної допомоги;
- 3) визначення правового статусу суб'єктів медичних правовідносин;
- 4) з'ясування форм, способів і засобів захисту прав суб'єктів медичних правовідносин;
- 5) окреслення правових умов і підстав здійснення окремих видів діяльності в сфері охорони здоров'я;
- 6) визначення видів юридичної відповідальності в сфері охорони здоров'я.

Згідно із навчальним планом, крім лекційного курсу з “Медичного права”, проводяться семінарські заняття, з метою контролю підготовки та оцінки рівня знань студентів, а також передбачена самостійна робота студентів.

Дане навчально-методичне видання підготовлено з метою вироблення у студентів навичок самостійно опрацьовувати законодавчу базу та науково-теоретичну літературу. На основі аналізу рекомендованих джерел студенти повинні навчитися формулювати і обґрунтовувати висновки не тільки теоретичного, а й практичного (прикладного) характеру.

Методичні вказівки можуть використовуватись як для проведення семінарських занять, так і для самостійної роботи студентів, оскільки з кожної теми курсу наведено перелік основних теоретичних запитань; сформульовано перелік контрольних питань, для перевірки знань студентів

з ключових питань; перелік тем для написання рефератів; тестові завдання та задачі.

До кожної теми складено перелік законодавчих актів та спеціальної літератури, необхідної для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи студентів.

У методичних вказівках запропоновано також і критерії оцінювання студентів, складені відповідно до Положення про поточну атестацію успішності студентів денної форми навчання в Чернігівському національному технологічному університеті та з урахуванням обсягу годин і структури навчальної дисципліни. Передбачена можливість визначення підсумкової оцінки з навчальної дисципліни за результатами поточного атестаційного контролю без організації екзаменаційної сесії.

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “МЕДИЧНЕ ПРАВО”

1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Медичне право»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи медичного права

Тема 1. Медичне право як правове утворення

Правова природа медичного права (галузь права, інститут права, галузь законодавства). Медичне право України як правове утворення: поняття, завдання, предмет регулювання. Медичні правовідносини: поняття, види і склад. Принципи і функції медичного права України. Система медичного права України. Джерела медичного права України. Медичне право як навчальна дисципліна і галузь науки. Загальна характеристика законодавчого забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я. Конституційне регулювання охорони здоров'я в Україні. Галузеве законодавство України у сфері охорони здоров'я.

Тема 2. Медичне право в системі соціального регулювання медичної діяльності

Рівні соціального регулювання медичної діяльності. Поняття лікарської (медичної) етики. Роль і значення лікарської етики і деонтології в структурі регулювання медичної діяльності. Міжнародні стандарти лікарської етики та медичної деонтології. Перспективи формування національних стандартів лікарської етики та медичної деонтології.

Біоетика як комплексна галузь, що займається питаннями медицини в рамках захисту прав людини. Поняття біоетики. Принципи біоетики. Комітети з етики та їх роль в ухваленні рішення про біомедичне дослідження.

Тема 3. Система прав людини у сфері охорони здоров'я.

Права людини у сфері охорони здоров'я: поняття, класифікація, загальна характеристика. Право людини на охорону здоров'я та гарантії його забезпечення. Право на медичну допомогу. Співвідношення понять “право на охорону здоров'я” та “право на медичну допомогу”.

Право людини на життя: поняття, зміст і загальна характеристика. Право на життя і медична діяльність: питання співвідношення. Виникнення права на життя людини. Правове регулювання абортів. Право людини на евтаназію: питання легалізації.

Тема 4. Правові основи організації та реформування системи охорони здоров'я

Управління в сфері охорони здоров'я. Система органів охорони здоров'я. Система закладів охорони здоров'я. Види лікарсько-консультативної допомоги.

Державний контроль і нагляд у сфері охорони здоров'я. Державний санітарно-епідеміологічний нагляд. Контроль за обігом наркотиків. Контроль за обігом лікарських засобів.

Основні напрямки удосконалення організації охорони здоров'я. Перспективи запровадження загальнообов'язкового медичного страхування. Правові основи формування інституту сімейної медицини.

Змістовий модуль 2. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин

Тема 5. Правовий статус пацієнта

Поняття пацієнта. Поняття та загальна характеристика правового статусу пацієнта. Проблеми та перспективи вдосконалення правового статусу пацієнта в Україні. Моральноетичні засади взаємин "лікар-пацієнт". Особливості правового статусу законних представників у сфері охорони здоров'я. Міжнародно-правові стандарти у сфері прав пацієнтів. Права пацієнтів в окремих напрямках медичної діяльності.

Тема 6. Інформована згода на медичне втручання. Лікарська таємниця.

Поняття інформованої згоди на медичне втручання. Загальні організаційно-правові питання інформованої згоди. Форми вираження інформованої згоди.

Поняття лікарської таємниці. Медико-правове значення лікарської таємниці. Нормативно-правове регулювання інституту збереження лікарської таємниці. Суб'єкти збереження та об'єкт лікарської таємниці. Правомірність розголошення лікарської таємниці.

Тема 7. Правовий статус медичного працівника

Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація. Законодавче забезпечення і класифікація прав медичних працівників. Правове регулювання професійних прав й обов'язків медичних працівників. Правовий статус лікуючого лікаря за національним законодавством. Професійна етика та медична деонтологія при провадженні медичної практики.

Проблеми та перспективи вдосконалення правового статусу медичного працівника в Україні.

Тема 8. Захист прав суб'єктів медичних правовідносин. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я

Поняття та види форм захисту прав суб'єктів медичних правовідносин. Судова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин. Позасудова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин. Неюрисдикційні форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: самозахист; альтернативне розв'язання конфліктів;

допомога незалежних громадських об'єднань; звернення до професійних медичних асоціацій. Міжнародні форми і засоби захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

Поняття та види юридичної відповідальності суб'єктів медичних правовідносин. Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів. Професійний медичний злочин. Класифікація і види злочинів, за які медичні працівники можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності. Цивільно-правова відповідальність лікувально-профілактичних закладів. Умови настання цивільно-правової відповідальності у сфері медичної діяльності. Адміністративна і дисциплінарна відповідальність медичних працівників.

Змістовий модуль 3. Правове регулювання окремих видів діяльності у сфері охорони здоров'я

Тема 9. Правове регулювання експертної діяльності у сфері охорони здоров'я в Україні

Експертна діяльність у сфері охорони здоров'я: національне і зарубіжне законодавство. Поняття, види і значення медичних експертиз в Україні. Правовий статус експерта за законодавством України. Висновок експерта. Медико-соціальна експертиза втрата працездатності: поняття і види. Судово-медична експертиза. Судово-психіатрична експертиза. Судово-психологічна експертиза. Військово-медична експертиза. Альтернативна медична експертиза. Правові основи біоетики: проблеми експертної діяльності щодо захисту прав пацієнтів.

Тема 10. Правове забезпечення репродуктивного здоров'я і продуктивних технологій в Україні

Загальна характеристика сфери репродуктивного здоров'я людини: національне законодавство та міжнародно-правові стандарти. Права та обов'язки людини у сфері охорони репродуктивного здоров'я: поняття, види, зміст. Законодавче забезпечення репродуктивних технологій в Україні. Правові питання штучного запліднення. Умови та порядок проведення медичної стерилізації особи. Правове регулювання штучного переривання вагітності. Етико-правові проблеми реалізації права на використання контрацепції. Актуальні етико-правові питання клонування. Правові та етичні проблеми медичної діяльності у сфері репродуктивних технологій щодо захисту прав людини.

Правове забезпечення медичної генетики.

Тема 11. Правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини

Загальні принципи правового регулювання трансплантології. Сучасна нормативно-правова база трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини.

Основні проблеми і шляхи їх вирішення у сфері донорства. Поняття та види донорства за законодавством України. Особливості здійснення репродуктивних прав неповнолітніх. Поняття і принципи донорства крові та її компонентів. Умови правомірності здійснення донорства крові та її компонентів. Правовий статус донора в Україні. Законодавче забезпечення донорства органів та інших анатомічних матеріалів. Правові та біоетичні проблеми донорства. Умови правомірності та засади трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини.

Тема 12. Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні.

Правові основи фармації в Україні. Поняття та правовий статус фармацевтичних працівників. Роль фармацевтичних працівників при наданні медичної допомоги. Провадження фармацевтичної практики. Реклама лікарських засобів. Юридична відповідальність фармацевтичних працівників за професійні правопорушення.

Загальна характеристика законодавства у сфері забезпечення населення лікарськими засобами. Створення і виробництво лікарських засобів: правові аспекти. Правове та етичне забезпечення проведення клінічних випробувань лікарських засобів. Державний контроль якості лікарських засобів в Україні. Реалізація лікарських засобів. Юридичні гарантії забезпечення лікарськими засобами і засобами медичного призначення окремих категорій населення в Україні.

Тема 13. Правове регулювання проведення медико-біологічних експериментів в Україні

Законодавче забезпечення проведення медико-біологічних експериментів в Україні. Медико-біологічний експеримент: поняття, ознаки і види. Умови правомірності та порядок проведення медико-біологічних експериментів з участю людини. Клінічні випробування лікарських засобів на людині. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я щодо проведення медико-біологічних експериментів. Правові основи біоетики: проблеми медичної діяльності щодо захисту прав пацієнтів.

Тема 14. Правове регулювання народної та нетрадиційної медицини

Поняття народна медицина, нетрадиційна медицина та цілителство. Правове регулювання організації діяльності у сфері народної та нетрадиційної медицини. Право на заняття народною медициною. Умови здійснення діяльності в сфері нетрадиційної/народної медицини. Контроль за діяльністю в галузі народної і нетрадиційної медицини.

Змістовий модуль 4. Правова оцінка дефектів медичної допомоги.

Тема 15. Правова кваліфікація дефектів надання медичної допомоги

Дефект надання медичної допомоги. Види дефектів надання медичної допомоги. Міжнародний досвід правової кваліфікації дефектів надання медичної допомоги

Лікарські помилки: поняття та класифікація. Правомірність розголошення лікарської таємниці. Співвідношення понять «медична помилка», «лікарська помилка» та «нещасний випадок».

Нещасні випадки як дефект надання медичної допомоги. Експертиза дефектів надання медичної допомоги.

Тема 16. Ятрогенна патологія та її медико-правове значення

Визначення та основні причини виникнення ятрогеній. Класифікація ятрогеній. Об'єктивні та суб'єктивні чинники виникнення ятрогеній. Місце ятрогенної патології в структурі несприятливих результатів медичних втручань. Правові проблеми ятрогеній і пошук шляхів їх вирішення.

1.2 Структура навчальної дисципліни

Таблиця 1.1 - Розподіл обсягу годин дисципліни за темами і формами вивчення

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Сем.	С.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи медичного права					
1	Медичне право як правове утворення	10			6
2	Медичне право в системі соціального регулювання медичної діяльності	10			6
3	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	4	2	2	4

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6
4	Правові основи організації та реформування системи охорони здоров'я	6	2	2	2
Разом за змістовим модулем 1		26	4	4	18
Змістовий модуль 2. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин					
5	Правовий статус пацієнта	4	2	2	4
6	Інформована згода на медичне втручання. Лікарська таємниця.	12	2	2	2
7	Правовий статус медичного працівника	8			8
8	Захист прав суб'єктів медичних правовідносин. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я	10	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2		34	4	4	22
Змістовий модуль 3. Правове регулювання окремих видів діяльності у сфері охорони здоров'я					
9	Правове регулювання експертної діяльності у сфері охорони здоров'я в Україні	6			6
10	Правове забезпечення репродуктивного здоров'я і продуктивних технологій в Україні.	6	2	2	2
11	Правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини	6	2	2	2
12	Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні.	10	2	2	6
13	Правове регулювання проведення медико-біологічних експериментів в Україні	6			6
14	Правове регулювання народної та нетрадиційної медицини	6			6
Разом за змістовим модулем 3		40	6	6	26

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 4. Правова оцінка дефектів медичної допомоги					
15	Правова кваліфікація дефектів надання медичної допомоги	10	2	2	6
16	Ятрогенна патологія та її медико-правове значення	10			10
Разом за змістовим модулем 4		20	2	2	16
Усього годин за дисципліну		120	18	18	84

1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни “Медичне право”

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, опитувань студентів під час захисту індивідуальних робіт, тестування, опитування студентів з питань, що виносяться на самостійне опрацювання.

Після завершення вивчення змістових модулів наприкінці семестру проводить контрольна робота. Варіанти завдань до контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Бали, які набрані студентом під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок.

Підсумковий контроль включає модульний та семестровий контроль. Модульний контроль проводиться у вигляді письмової відповіді.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться в останній атестаційний тиждень семестру (сесію) шляхом зваженого додавання результатів модульного контролю та постановки підсумкової оцінки до екзаменаційної відомості.

Пояснення видів робіт та вимоги до їх оцінювання

1. Робота на семінарському занятті.

Усне опитування - включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, відповідей інших студентів, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), відповіді на контрольні питання з теми семінарського заняття.

Максимальна кількість балів може бути виставлена студентам, підготовленим до відповідей на усі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: правильність відповідей на питання, повнота і конкретність відповіді,

ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння пов'язати теорію з практикою, логіка і аргументованість викладу думок, культура мови.

Вирішення практичних ситуаційних завдань проводиться письмово на кожному занятті. Викладач викликає декілька студентів та пропонує їм для вирішення задачі, які студент повинен вирішити самостійно в письмовому вигляді з необхідною аргументацією та посиланням на законодавство. Для цього необхідно всебічно вивчити викладену в задачі ситуацію, дати їй правову оцінку і на підставі відповідних нормативних актів, грамотного тлумачення правових норм, що підлягають застосуванню, сформулювати правильне і обгрунтоване рішення.

Оцінюючи вирішення задачі, викладач керується такими критеріями: повнота та послідовність відповіді, правильність нормативного та наукового обгрунтування.

Письмове опитування на семінарі проводиться на початку кожного заняття (5-10) хвилин. Викликаються 4-6 студентів, які повинні дати відповіді на запитання, запропоновані викладачем на його розсуд. Це можуть бути питання як теми даного семінарського заняття, так і з попередніх тем.

Метою проведення письмового опитування є перевірка студентів до семінарського заняття та вміння змістовно та коротко викласти окремі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями: повнота, правильність та стислість відповіді, логіка і аргументованість викладу думок.

Вирішення тестових завдань проводиться на початку кожного семінарського заняття (5-10) хвилин. Викладачем також викликаються 4-6 студентів, які повинні дати відповіді на тестові запитання пропонуються викладачем.

2. Письмова робота за результатами модульного контролю.

Відповідно до програми навчальної дисципліни викладач проводить чотири письмових роботи за результати вивчення кожного змістового модуля. Кожна письмова робота може включати теоретичні питання, тестові та практичне завдання. Питання письмової роботи охоплюють всі теми відповідного змістового модуля. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за результатами однієї письмової роботи становить 10 балів.

3. Індивідуальна робота студента полягає у написанні реферату та здійсненні реферування літератури. Реферат готується з обов'язковим розглядом дискусійного питання з викладенням власної точки зору на дану проблему. Теми робіт, запропоновані у методичних вказівках для самостійної роботи, студенти обирають самостійно.

Реферування наукової літератури полягає у тому, що викладачем пропонується студентам наукова література (книга, її розділи, декілька книжок, наукові статті тощо) і студенти самостійно їх опрацьовують і представляють короткий звіт у вигляді невеликого реферату (2-3 стор.) про свої враження від прочитаного.

4. Підсумкова контрольна робота проводиться одна в семестр за результати вивчення всіх змістових модулів.

Вона включає у себе теоретичне питання, тестові завдання і ситуаційну задачу. В завдання контрольної роботи можуть включатися питання з тем, вивчення яких не виносились на семінарські заняття, а також питання, які передбачені планом для самостійного вивчення.

Про проведення підсумкової роботи студенти попереджаються не менш як за тиждень. З переліком тем, питання з яких буде винесено на контрольну роботу, студенти теж ознайомлюються завчасно.

Відповідь на теоретичне питання повинна повністю його розкривати, але разом з тим бути лаконічною.

Під час вирішення задачі студент повинен не тільки дати відповідь на поставлене запитання, а й розв'язати її з посиланням на статтю (частину статті) нормативно-правового акту.

Після перевірки контрольної роботи та оголошення її результатів студентам надається можливість ознайомитись з власними роботами та завданнями для них, і при необхідності оспорити результати контрольної роботи.

2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1. Система прав людини у сфері охорони здоров'я

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Права людини у сфері охорони здоров'я: поняття, класифікація, загальна характеристика.
2. Право на охорону здоров'я та медичну допомогу.
3. Право людини на життя: поняття, зміст і загальна характеристика.
4. Правове регулювання абортів.

Контрольні питання

1. Дайте визначення прав людини у сфері медичної діяльності.
2. Які права людини у сфері охорони здоров'я слід вважати основними?
3. Назвіть міжнародно-правові документи, що містять положення, присвячені правам людини у сфері медичної діяльності.
4. Наведіть класифікацію прав людини у сфері медичної діяльності.
5. Охарактеризуйте права неповнолітніх у сфері охорони здоров'я
6. Дайте визначення поняття «право на життя».
7. Проаналізуйте основні підходи до визначення початку життя людини.
8. Розкрийте правове регулювання смерті людини. Що таке смерть мозку?
9. Дайте визначення поняття «евтаназія» і назвіть її класифікаційні види.
10. Якою є позиція українського законодавця щодо евтаназії?

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Загальна декларація прав людини: ООН; Декларація від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Європейська конвенція про соціальну і медичну допомогу. Рада Європи, Париж, 11 грудня 1953 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи, 04.11.1950 р. // http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004.
4. Протокол № 6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо скасування смертної кари (Страсбург, 28.IV.1983) // Голос України. - 2001.- № 3.

5. Конституція України: Верховна Рада України від 28.06.1996 р.// Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 р. № 30.
6. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Закон від 16.01.2003 № 435 – IV// Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №. – 40. – Ст. 356.
7. Кримінальний кодекс України: Верховна Рада України; Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Верховна Рада України; Закон від 19.11.1992 р. № 2801-XII//Голос України від 15.12.1992, Відомості Верховної Ради України від 26.01.1993 – 1993 р., №4.
9. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 р. № 1489-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 19.
10. Про екстрену медичну допомогу: Закон України 5 липня 2012 року № 5081-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 30, ст.340
11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 41. — Ст. 546.
12. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 30. — Ст. 260.
13. Медицинское право Украины: Учеб. пособие / В. Д. Волков, Л. Н. Дешко, В. П. Заблоцкий и др. – Донецк: Изд-во ДонНУ, 2005. – 268 с.
14. Медицинское право: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Юриспруденция» / Г.Б. Дерягин, Д.И. Кича, О.Е. Коновалов. – М.: ЮНИТА – ДАНА: Закон и право, 2010. – 239 с. – (Серия «Dura lex, sed lex»).
15. Охорона здоров'я та права людини Ресурсний посібник Дж. Коен, Т. Езер, П. МакАдамс, М. Мілоф; пер. з англ.. Н. Шевчук; наук.ред. укр. версії І. Сенюта. – 5-те вид., доповнене. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2011. – 600 с.
16. Практичне право: права пацієнтів (Інтерактивний курс медичного права) / Галай В.О., Гречанюк С.К., Сенюта І.Я. та ін.; за ред. С.Г. Стеценка, А.О. Галай.– К.: КНТ, 2009.– 224 с.
17. Сажієнко Н.В. Право на здоров'я у парадигмі сучасного права прав людини / Н.В. Сажієнко // Актуальні проблеми філософії права: правова аксіологія: матер. Міжнар. «круглому столі» (м. Одеса, 9 грудня 2011 р.). – Одеса: Фенікс, 2012. – С. 122 – 126.
18. Сенюта І. Право людини на охорону здоров'я в конституціях країн СНД: порівняльно-правовий аналіз // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права: Науковий часопис. – 2003.– №3-4 (7-8). – С. 65-69.

19. Сенюта І. Право людини на охорону здоров'я як гарантія здійснення права на життя // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2005.– Вип. 41.– С. 23-33.

20. Сенюта І. Система прав громадян України у сфері охорони здоров'я // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2003. - Вип. 38. – С. 8–13.

21. Стеценко С.Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів): Монографія / Стеценко С.Г., Галай В.О. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.

22. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008.– 507 с.

Семінарське заняття 2. Правові основи організації та реформування системи охорони здоров'я

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Управління в сфері охорони здоров'я.
2. Система органів та закладів охорони здоров'я.
3. Види лікарсько-консультативної допомоги.
4. Державний контроль і нагляд у сфері охорони здоров'я.
5. Державний санітарно-епідеміологічний нагляд.

Контрольні питання

1. Визначте поняття та складові системи охорони здоров'я
2. Визначте складові системи управління охороною здоров'я
3. Розкрийте систему органів державного управління системи охорон здоров'я
4. Охарактеризуйте основні напрямки діяльності органів управління охороною здоров'я
5. Назвіть види лікувально-профілактичної допомоги
6. Визначте систему закладів охорони здоров'я
7. Охарактеризуйте організаційно-правові особливості первинної лікувально-профілактичної допомоги.
8. Охарактеризуйте інститут сімейної медицини та обґрунтуйте необхідність розвитку принципів сімейної медицини в Україні.
9. Охарактеризуйте організаційно-правові особливості спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Верховна Рада України; Закон від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ// Голос України від 15.12.1992, Відомості Верховної Ради України від 26.01.1993 р. – № 4.

2. Про Положення про Міністерство охорони здоров'я України: Президент України; Указ, від 13.04.2011 р. № 467/2011 // Офіційний вісник Президента України від 21.04.2011. – № 12. – Ст. 45.

3. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Шляхи реформування охорони здоров'я та медичне страхування в Україні»: постанова Верховної Ради України від 21 жовтня 2009 року № 1651-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, N 51, ст.760

4. Положення про Раду з питань функціонування системи охорони здоров'я: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 р. N 1051 // Урядовий кур'єр від 20.10.2011 № 194

5. Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я: постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 р. № 765 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2012 р. № 1216) // Урядовий кур'єр від 15.01.2013 № 8

6. Деякі питання діяльності Міністерства охорони здоров'я та Державної санітарно-епідеміологічної служби: постанова Кабінету міністрів України від 11.09.2013 № 681 // Урядовий кур'єр від 08.10.2013

7. Горачук В.В. Про оптимізацію системи охорони здоров'я працівників медичної галузі / В.В. Горачук // Українській медичний часопис. – 2008. - № 6 (68). – С. 39-40

8. Коробцова Н. Учреждения здравоохранения как участники отношений по защите персональных данных // Медичне право. – 2014. - №1

9. Поживілова, О. Державна політика України в галузі охорони здоров'я [Електронний ресурс] / Олена Поживілова // Державне управління та місцеве самоврядування: Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 1(8). – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2011_1/11povspr.pdf

10. Позитивний досвід реформування галузі охорони здоров'я регіонів [Електронний ресурс] / Міністерство охорони здоров'я України, ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України». – Київ. - 2012. – бс. – Режим доступу: http://uiph.kiev.ua/uploads/regiony_reform_galuzi/kyiv.pdf

11. Солоненко І.М. Управління організаційними змінами у сфері охорони здоров'я: монографія / І.М. Солоненко, І.В. Рожкова. – К.: Фенікс, 2008. – 276 с.

12. Стеценко С.Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів): Монографія / Стеценко С.Г., Галай В.О. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.

13. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008.– 507 с.

14. Управління охороною здоров'я територіальної громади: монографія / авт. кол.: І.В.Рожкова, Л.І.Жаліло, Ю.В.Давидова та ін.; за ред. В.М.Вакуленка, М.К. Орлатого. – К.: НАДУ, 2009.–152 с.

15. Фуртак І.І. Механізми державного управління охороною здоров'я в Україні // Медичне право України: проблеми становлення та розвитку. Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції 19—20.04.2007, м. Львів. -

16. Чернецький В. Ю. Інституційний механізм реалізації державної політики в галузі охорони здоров'я // Економіка будівництва і міського господарства. – 2012. – Том 8. – С.315-322

17. Шенкаренко О.В. Структурно-організаційні аспекти управління системою охорони здоров'я в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/2/23.pdf>

Семінарське заняття 3. Правовий статус пацієнта

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття пацієнта.
2. Поняття та загальна характеристика правового статусу пацієнта.
3. Особливості правового статусу законних представників у сфері охорони здоров'я.
4. Міжнародно-правові стандарти у сфері прав пацієнтів.
5. Права пацієнтів в окремих напрямках медичної діяльності.

Контрольні питання

1. Яким нормативно-правовим актом дається визначення «пацієнта» у законодавстві України?
2. Якими нормативними актами визначено правовий статус пацієнта в Україні?
3. Назвіть основні права пацієнта відповідно до «Основ законодавства України про охорону здоров'я».
4. Розкрийте право на вільний вибір методів лікування.
5. Охарактеризуйте права законних представників пацієнтів у сфері охорони здоров'я.
6. Назвіть основні міжнародні акти у сфері захисту прав пацієнтів.
7. Які з міжнародних стандартів необхідно запровадити в Україні?
8. Назвіть основні права пацієнта у сфері імунопрофілактики.
9. Назвіть основні права у сфері психіатрії.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Декларація про розвиток прав пацієнтів в Європі: Європейська нарада з прав пацієнтів, Амстердам, 28-30 березня 1994 р. ВООЗ Європейське регіональне бюро // <http://zakon2.rada.gov.ua>

2. Європейська хартія прав пацієнтів. Прийнята 15 листопада 2002 р. // <http://www.patienttalk.info>
3. Лісабонська декларація стосовно прав пацієнта: Всесвітня медична асоціація, міжнародний документ від 01 жовтня 1981 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
4. Положення про захист прав та конфіденційність пацієнта: Всесвітня медична асоціація, міжнародний документ від 01 жовтня 1993 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Верховна Рада України; Закон від 19.11.1992 р. № 2801-XII// Голос України від 15.12.1992, Відомості Верховної Ради України від 26.01.1993 р. – № 4.
6. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96 ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 22.
7. Гладун З. Скарга пацієнта: правові підстави і порядок розгляду // Право України. – 2014. – №1
8. Гладун З.С. Медицина і права пацієнтів // Медичне право. – 2008.- №1.
9. Кашинцева О.Ю.: Право пацієнта на душевну підтримку: принцип толерантності в біоетичній доктрині // Право України. – 2011. – №1
10. Медичне право України: Правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення(генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення)/Благодійний фонд "Медицина і право", Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Львів. нац. мед. ун-т ім. Данила Галицького. – 2008
11. Порох, В. И., Катрунов, В. А., Засыпкина, Е. В. Основы концепции обеспечения прав пациента [Текст] / В. И. Порох, В. А. Катрунов, Е. В. Засыпкина // Юридическая наука и правоохранительная практика. - 2014. - № 1. - С. 14 – 19
12. Права пациента, терминологический словарь-справочник / В.В. Глуховский, А.В. Ангелов. – М. Изд-во ООО «Дизайн и полиграфия», 2008. – 132 с.
13. Практичне право: права пацієнтів (Інтерактивний курс медичного права) / Галай В.О., Гречанюк С.К., Сенюта І.Я. та ін.; за ред. С.Г. Стеценка, А.О. Галай.– К.: КНТ, 2009.– 224 с.
14. Стеценко С.Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів): Монографія / Стеценко С.Г., Галай В.О. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.
15. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008.– 507 с.
16. Шманцарь, А. А. Проблемы защиты прав несовершеннолетних пациентов при оказании им медицинской помощи [Текст] / А. А. Шманцарь // Медицина и право. Том 4. - М.: Закон, 2014. - . 139 – 143

Семінарське заняття 4. Інформована згода на медичне втручання. Лікарська таємниця

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття інформованої згоди на медичне втручання.
2. Форми вираження інформованої згоди.
3. Поняття лікарської таємниці.
4. Правомірність розголошення лікарської таємниці.

Контрольні питання

1. Розкрийте зміст поняття «інформована згода на медичне втручання»
2. Що таке медична інформація?
3. Яку інформацію можна вважати професійною таємницею?
4. Якими ознаками характеризується інформація, яка складає лікарську таємницю
5. Визначіть конституційно-правову основу медичної таємниці
6. Дайте визначення поняття «лікарська таємниця».
7. Назвіть і коротко охарактеризуйте документи, що становлять нормативно-правову базу інституту збереження лікарської таємниці.
8. Назвіть основні суб'єкти збереження лікарської таємниці.
9. Що відноситься до об'єктів лікарської таємниці?
10. Наведіть й охарактеризуйте випадки правомірного розголошення лікарської таємниці.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Принципи медичної етики. Генеральна Асамблея ООН. Резолюція 37/194, 18.12.1982 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_285&test=Mfu3Yu0](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_285&test=Mfu3Yu0)
2. Рекомендація щодо медичного обслуговування: МОП від 12.05.1944 р. № 6. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
3. Міжнародний кодекс медичної етики: Всесвітня медична асоціація. Лондон, Англія, жовтень 1940 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=990_002
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (ст.. 286, 289)
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (ст. 145)
6. «Основи законодавства України про охорону здоров'я» Закон від 19.11.1992 № 2801-XII, Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page2> (ст. 39 – 40, 42, 43)

7. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 № 1489-III Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 19, ст.143 (ст. 6)
8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI // Голос України від 09.02.2011 р. – № 24.
9. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48.
10. Клятва лікаря затв. Указом Президента України від 15 червня 1992 року N 349 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/349/92>
11. Бартош С. Деякі питання дотримання лікарської таємниці // Медична практика. – 2013. – 32. – С.2-6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.google.com/viewer?url=http://www.felix.kh.ua/assets/files/publication/2013.11.12.pdf>
12. Гревцова Р.Ю. Інформована згода пацієнта: правові аспекти // Ліки України. – 2008 – № 1 (117). - С.106-108.
13. Самофіл М.М. Проблеми реалізації права на інформовану згоду при наданні медичних послуг дітям // Часопис Київського університету права. – 2011. - №3. – С.193-196
14. Сенюта І. Права законного представника пацієнта за законодавством України // Український медичний часопис. – 2010. - № 4(78) . – С. 108-111 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.umj.com.ua/wp/wp-content/uploads/2010/08/78-108.pdf>
15. Сенюта І.Я. Інформована добровільна згода пацієнта // Юридичний вісник України. - 2006. - № 19. - С. 7.
16. Стеценко С.Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів): Монографія / Стеценко С.Г., Галай В.О. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.
17. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008.– 507 с.
18. Чеснокова П. Е., Балуц Е. Г., Каташина Т. В. «Вітчизняний інститут «лікарської таємниці»: деякі питання становлення та розвитку». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.anoufrieв.ru/index.php?id=381>

Семінарське заняття 5. Захист прав суб'єктів медичних правовідносин. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та види форм захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

1. Судова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

2. Позасудова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

3. Неюрисдикційні форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: самозахист; альтернативне розв'язання конфліктів; допомога незалежних громадських об'єднань; звернення до професійних медичних асоціацій.

4. Поняття та види юридичної відповідальності суб'єктів медичних правовідносин.

Контрольні питання

1. Назвіть найбільш типові стадії, розвитку юридичного конфлікту в сфері медичної діяльності.

2. Назвіть способи захисту прав пацієнтів.

3. Назвіть основні варіанти досудового рівня захисту прав пацієнтів

4. Визначіть позитивні та негативні ознаки досудового способу захисту прав пацієнтів

5. Чи має значення діяльність незалежних громадських організацій і професійних медичних асоціацій у структурі захисту прав пацієнтів?

6. Охарактеризуйте адміністративний спосіб захисту порушених прав пацієнтів.

7. Охарактеризуйте судовий спосіб захисту порушених прав пацієнтів.

8. В чому полягає суть недержавного (альтернативного) способу захисту прав пацієнтів.

9. Назвіть види юридичної відповідальності медичних працівників та підстави її настання.

10. Які особливості кримінальної відповідальності медичних працівників?

11. В чому полягає суть дисциплінарної відповідальності медичних працівників? Наведіть приклади підстав дисциплінарної відповідальності медичних працівників.

12. В чому полягає особливість цивільно-правової відповідальності медичних працівників.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Положення про професійну відповідальність лікарів при лікуванні хворих на СНІД: 40-а Всесвітня медична асамблея; Міжнародний документ, Положення від 1988 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Верховна Рада УРСР; Закон від 07.12.1984 р. № 8073-X// Відомості Верховної Ради Української РСР.-1984.-Додаток до № 51.- Ст.1122.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Закон від 13.04.2012 № 4651-VI. [Електронний ресурс] <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

5. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Закон від 18.03.2004 р. № 1618-IV. [Електронний ресурс] <http://zakon.rada.gov.ua>.

6. Блинов, А. Г. Уголовно-правовой механизм предупреждения преступных посягательств на права и свободы пациента и его реализация [Текст] / А. Г. Блинов // Человек : преступление и наказание. -2014. - № 2. - С. 98 – 101

7. Гревцова Р.Ю. Юридичні засоби запобігання конфліктам між лікувально-профілактичними закладами і пацієнтами // Перший Всеукраїнський конгрес з медичного права і соціальної політики: Збірник доповідей. — К.: Видавничий дім “Авіцена”, 2007. — С. 57–60

8. Заварза Т.В. Специфіка юридичної відповідальності медичних працівників // Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми перспективи вдосконалення). Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції 17—18.04.2008, м. Львів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://medicallaw.org.ua/uploads/media/02_119.pdf

9. Морозов А.М., Степаненко А.В., Кучеренко С.В. Актуальні питання професійної відповідальності лікарів в сучасній Україні // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – №1. – С.60-66.

10. Сазонова С.В. До питань кримінальної відповідальності медичних працівників: відмежування деяких понять // Влада. Людина. Закон. – 2010. - №12. – С.35-44 <http://vlz.in.ua/uploads/File/pdf/St/2010-%D1%96/2010-12s/StSazonova.pdf>

11. Сенюта І. Адміністративно-правовий захист прав пацієнтів в Україні // Адміністративне право і процес: шляхи вдосконалення законодавства і практики: 36. матер. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 грудня 2006 р.) / Ред.кол.: О.М. Джужа, В.М. Дзюба, С.Г. Стеценко та ін. - К.: Київський нац. ун-т внутр. справ, 2006. - С. 225- 229.

12. Сенюта І.Я. Куди звернутися з метою встановлення неправомірності дій медичного працівника? // Украинский медицинский журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://m.umj.com.ua/article/37972/kudi-zvernutisya-z-metoyu-vstanovlennya-nepravomirnosti-dij-medichnogo-pracivnika>

13. Стеблюк В. В. Правові та морально-етичні аспекти кримінальних правопорушень у сфері професійної діяльності медичних працівників / В. В. Стеблюк // Судовомедична експертиза. – 2013. – № 2. – С. 45–48.

14. Стеценко С.Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів): Монографія / Стеценко С.Г., Галай В.О. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.

15. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008.– 507 с.

16. Чеботарьова Г. В. Ненадання допомоги хворому медичним працівником: проблеми кримінально-правової характеристики об'єктивних ознак злочину // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Юридические науки». - 2010 - Том 23 (62). No1. - С.292-298 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sn-jurid.crimea.edu/arhiv/2010/uch_23_1law/39_chebotar_eva.pdf

Семінарське заняття 6. Правове забезпечення репродуктивного здоров'я і продуктивних технологій в Україні.

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Права та обов'язки людини у сфері охорони репродуктивного здоров'я: поняття, види, зміст.
2. Правові основи штучного запліднення.
3. Правове регулювання медичної генетики
4. Правові основи клонування

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «репродуктивні технології»
2. Охарактеризуйте поняття «репродуктивне право людини» з огляду сучасної науки медичного права
3. Визначте основні умови штучного запліднення
4. Охарактеризуйте зміст інституту генної терапії
5. Дайте визначення поняття «клонування людини».
6. В чому полягає суть «евгеніки»?

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Декларація Організації Об'єднаних Націй про клонування людини. Прийнята резолюцією 59/280 Генеральної Асамблеї 8 березня 2005 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

2. Додатковий протокол до Конвенції про захист прав і гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини, що стосуються заборони клонування людських істот 1998 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

1. Про заборону репродуктивного клонування людини: Закон України від 14.12.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2231-15>

2. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні: Наказ МОЗ України від 09.09.2013 № 787 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>

3. Про застосування методів стерилізації громадян Наказ МОЗ України від 06.07.94 N 121 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0187-94>
4. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні: Наказ МОЗ України від 09.09.2004 №787 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>
5. Антонов С.В. Правове регулювання застосування допоміжних репродуктивних технологій і захист прав їх учасників в Україні та за кордоном // Управління закладом охорони здоров'я. – 2009. – № 6.
6. Головащук А.П. Допоміжні репродуктивні технології як спосіб реалізації права на материнство // Верховенство права, законність та права людини: Міжнародна науково-практична конференція, м.Київ, 28–29 червня 2012. – Київ. – К.: Центр правових наукових досліджень, 2012. – С.32.
7. Головащук А.П. Правове регулювання допоміжних репродуктивних технологій // Часопис Київського університету права. – 2013. - №2. – С.189-191 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2013_2/189.pdf
8. Гусак П. Моральні та правові аспекти допоміжних репродуктивних технологій // <http://www.family-institute.org.ua/downloads/file/visnyk2/st4%20v2.pdf>
9. Мухамедова Е. Е. Репродуктивні права фізичної особи в системі особистих немайнових прав // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2012. – Т. 25 (64). №2. 2012. – С. 136-141 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.science.crimea.edu/zapiski/2012/law/25_2law/018maxam.pdf
10. Стеценко С.Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів): Монографія / Стеценко С.Г., Галай В.О. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.
11. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008.– 507 с.
12. Юзько О.М., Жилка Н.Я., Руденко Н.Г. та ін. Допоміжні репродуктивні технології в Україні // Зб. наук. праць співробітників НМАПО ім. П.Л. Шупика. – К., 2007. – Випуск 6, кн. 3. – С. 26–29.

Семінарське заняття 7. Правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Загальні принципи правового регулювання трансплантології.
2. Правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини.

3. Поняття та види донорства за законодавством України.
4. Поняття і принципи донорства крові та її компонентів.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття донор та реципієнт.
2. Визначте гарантії прав донора та реципієнта.
3. Щодо яких осіб не допускається донорство?
4. Які вимоги мають бути дотримані перед проведенням трансплантації?
5. Хто має право встановлювати наявність медичних показань у пацієнта для застосування до нього трансплантації?
6. Чи мають право батьки або інші законні представники особи, надавати згоду на застосування до неї трансплантації? Відповідь обґрунтуйте.
7. У яких випадках згода пацієнта або згода його законних представників для застосування трансплантації не потрібна?
8. Чи може пацієнт відмовитися від застосування до нього трансплантації?
9. Як повинен діяти лікар, якщо пацієнт відмовляється від трансплантації навіть після того, як йому було пояснено тяжкі наслідки такої відмови?

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Декларація стосовно трансплантації людських органів. Прийнята 39-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Мадрид, Іспанія, жовтень 1987 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини: Закон України від 16.07.1999р. № 1007-XIV // Офіційний Вісник України. – 1999р. – № 32. – стор. 20.
3. Про донорство крові та її компонентів: Закон України від 23.06.1995 р. № 239/95-ВР. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 23.
4. Про надання живим родинним донором гомотрансплантата для трансплантації: наказ МОЗ України від 10.04.2012 № 250 // Офіційний вісник України від 02.07.2012
5. Про заходи щодо організації діяльності закладів охорони здоров'я та наукових установ, пов'язаної з трансплантацією органів, тканин і клітин: постанова КМУ від 5 вересня 2007 р. N 1100 // Офіційний вісник України від 17.09.2007
6. Про затвердження Порядку застосування ксенотрансплантатів: наказ МОЗ України від 12.03.2013 № 194 // Офіційний вісник України від 12.04.2013
7. Васин В. Права человека и призрак евгеники / В.Васин // Законность. – 1999. - №10. – С.30-38

8. Воробьева Л.В. Медицинское право: краткий курс лекций / Л.В.Воробьева. – Ростов н/Д: Феникс, 2014. – 171с.
9. Воронина З.И. Реализация прав ребенка на идентифицирующую информацию при применении вспомогательных репродуктивных технологий / З.И.Воронина // Российский юридический журнал. - 2008.- №1. – С.63-68
10. Горбунув Н.А. О презумпции согласия на изъятие органов или тканей человека после его смерти // Российская юстиция. – 2005. - №11
11. Миронова, Г. А. Заблаговременное волеизъявление относительно медицинского вмешательства [Текст]: опыт правового регулирования /Г. А. Миронова //Медицинское право. -2014. - № 5. - С. 50 – 54
12. Сальников В.П., Стеценко С.Г. Трансплантация органов и тканей человека: проблемы правового регулирования. Научное издание. Серия "Право и медицина". - СПб., Фонд "Университет", 2000. -С. 34-62.
13. Сенюта І. Я. Законодавче забезпечення донорства в Україні // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2008. – Вип. 46. – С. 26–32 // http://law.lnu.edu.ua/fileadmin/user_upload/visnyk/46/vsn46_04.pdf
14. Стеценко С.Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів): Монографія / Стеценко С.Г., Галай В.О. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.
15. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008.– 507 с.
16. Широков К.С. Согласие лица на причинение вреда его здоровью при трансплантации органов или тканей: условия правомерности / К.С. // Проведение. – 2008. - №1. – С.86-92

Семінарське заняття 8. Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та правовий статус фармацевтичних працівників.
2. Фармацевтична практика
3. Виготовлення та реалізація лікарських засобів. Державний контроль якості лікарських засобів в Україні.
4. Реклама лікарських засобів.

Контрольні питання

1. Дайте визначення фармацевтичного працівника.
2. Назвіть основні права фармацевтичних працівників.
3. Назвіть основні обов'язки фармацевтичних працівників.
4. Назвіть підстави юридичної відповідальності фармацевтичних працівників.

5. Назвіть суб'єктів фармацевтичної діяльності.
6. Які вимоги встановлені законодавством для здійснення фармацевтичної діяльності?
7. Назвіть суб'єктів що здійснюють виробництво та реалізацію лікарських засобів в Україні.
8. Назвіть умови проведення клінічних випробування лікарських засобів.
9. Які лікарські засоби допущено до реалізації на території України?
10. Назвіть органи, що здійснюють державний контроль якості лікарських засобів в Україні.
11. Назвіть особливості реклами лікарських засобів.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Про лікарські засоби: Закон України від 4 квітня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 22. – Ст. 86
2. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з імпорту лікарських засобів: наказ МОЗ України від 20.02.2013 № 143 // Урядовий кур'єр від 27.02.2013
3. Про затвердження Правил виробництва (виготовлення) та контролю якості лікарських засобів в аптеках: наказ МОЗ України від 17.10.2012 № 812 // Офіційний вісник України від 23.11.2012
4. Про деякі питання заборони рекламування лікарських засобів: наказ МОЗ України від 06.06.2012 № 422 // Офіційний вісник України від 30.07.2012
5. Про затвердження Переліку лікарських засобів, дозволених до застосування в Україні, які відпускаються без рецептів з аптек та їх структурних підрозділів: Наказ МОЗ України від 06.12.2010 р. № 1081 // [http://Офіційний вісник України від 14.01.2011. – № 1.](http://Офіційний вісник України від 14.01.2011. – № 1)
6. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31 жовт. 2011 р. // Офіційний вісник України. –2011. – № 99. – Ст. 3650
7. Про затвердження Порядку контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31 жовт. 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 100. – Ст. 3676
8. Деякі питання здійснення державного контролю якості лікарських засобів: постанова КМУ України від 17 березня 2010 р. N 275 // Урядовий кур'єр від 25.03.2010
9. Порядок здійснення державного контролю якості лікарських засобів: затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Деякі

питання державного контролю якості лікарських засобів» від 3 лют. 2010 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 17. – Ст. 786

10. Положення про порядок проведення атестації фармацевтів: затверджено наказом МОЗ України від 12.12.2006 N 818 // Офіційний вісник України від 09.01.2007

11. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1303 // Офіційний вісник України. – 1998 р. – № 33. – Ст. 61.

12. Безрукова О. До питання про правове регулювання поняття фармацевтичної діяльності // Медичне право. – 2013. -№1(11)

13. Васильєв С.В. Правові обмеження як елемент правового статусу фармацевтичного працівника // Право і безпека. – 2012. - №5. – С.64-68 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/%D0%A0%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB/Pib_2012_5_16.pdf

14. Мнушко З.Н., Слободяток Н.Н., Андреев В.Г., Постун І.В. Правове регулювання діяльності фармацевтичних підприємств. – Харків, 2003.

15. Соловійов, О.С. Системна стратегія і тактика законотворчого процесу розвитку фармації в Україні // Зб. наук. праць співробіт. НМАПО імені П. Л. Шупика 22 (4)/2013. – С.408-415 [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/%D0%A0%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB/Znpsnmapo_2013_22(4)__63.pdf

16. Толочко В.М., Медведєва Ю.П. Статус інтернет-аптек у чинному законодавстві України // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. - 2009. - № 1 (3). – С.30-33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2012/03/UE-K-_13_30-33.pdf

Семінарське заняття 9. Правова кваліфікація дефектів надання медичної допомоги

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Дефект надання медичної допомоги.
2. Види дефектів надання медичної допомоги.
3. Лікарські помилки: поняття та класифікація.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «дефект медичної допомоги».

2. Назвіть види дефектів надання медичної допомоги.
3. Яким чином відбувається загальна юридична оцінка несприятливих результатів лікування хворих?
4. Дайте визначення поняття «лікарська помилка».
5. Класифікація лікарських помилок.
6. Назвіть об'єктивні та суб'єктивні чинники лікарської помилки.
7. Визначіть послідовність дій при розгляді дефектів надання медичної допомоги .
8. Які питання повинні з'ясуватися в більшості випадків дефектів надання медичної допомоги?
9. Дайте визначення і охарактеризуйте нещасний випадок у медичній діяльності.
10. Приведіть найбільш типові приклади нещасних випадку в медичній практиці.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № – 40. – Ст. 356.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Верховна Рада України; Закон від 19.11.1992 р. № 2801-XII//Голос України від 15.12.1992, Відомості Верховної Ради України від 26.01.1993 р. — №4.
3. Про екстрену медичну допомогу: Верховна Рада України; Закон від 05.07.2012 р. № 5081-VI//Голос України від 17.08.2012 р.- № 152.
4. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 28. — Ст. 232.
5. Питання медико-соціальної експертизи: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 р. № 1317 № 1317 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1317-2009-%D0%BF>
6. Про затвердження Положення про експертизу тимчасової непрацездатності: Наказ МОЗ України від 09.04.2008 р. № 189 // Офіційний вісник України від 21.07.2008 р. - 2008 р., № 51, стор. 103, стаття 1716, код акту 43623/2008.
7. Концепція управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2020 р.: Наказ МОЗ України від 01.08.2011 р. № 454. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://moz.gov.ua>.
8. Про затвердження Інструкції про проведення судово-медичної експертизи: Наказ МОЗ України від від 17.01.1995 № 6. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про затвердження Правил проведення комісійних судово-медичних експертиз в бюро судово-медичної експертизи: Наказ МОЗ України від 17.01.1995 № 6. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

10. «Врачебные ошибки» в Украине: «статей» хватает, но «сажают» пока мало [Электронный ресурс] // Судебно-юридическая газета. – 2011. – Режим доступа : http://rassledovanie.org.ua/publ/korruptsiya/vrachebnye_oshibki_v_ukraine_state_j_khvataet_no_sazhajut_poka_malo/2-1-0-72 (11.03.2011).
11. Александрова О.Ю., Григорьев И.Ю., Лебединец О.Н., Тимошенко Т.В. Юридическая квалификация врачебных ошибок и дефектов медицинской помощи // РосМедСтрах: медицинское страхование в России. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rosmedstrah.ru/articles.php?id=524&show=1&theme=4>.
12. Байда А.О. Медична помилка та її кримінально-правова оцінка // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Від. ред. В.Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2004. – Вип. 69. – 216 с.
13. Мазин П.В., Мазин В.П. Клинико-юридическая классификация дефектов оказания медицинской помощи [Электронный ресурс] / П.В. Мазин, В.П. Мазин. – Режим доступа: <http://www.medicusamicus.com/index.php?action=2x2586x2>
14. Оніщенко О. В., Єрзаулова В. В. Медична помилка: правовий аспект // Юридичний вісник. - 2013. - №2(27). – С.92-96
15. Плетенецька А. О., Мішалов В. Д., Марков Ю. І. Сучасний стан питання про судово-медичні аспекти помилок, що виникають при наданні медичної допомоги // Інтегративна Антропологія. – 2014. - №1(23). – С.63-67
16. Савченко В.О. Правова відповідальність за медичну помилку [Електронний ресурс] / В.Савченко. – Режим доступа: <http://med.univer.kharkov.ua/science/vestnik/18/12.pdf>
17. Синиця В. В. Шкода, спричинена лікуванням: деякі медико-правові аспекти // АДВОКАТ. – 2012. - №3(138). – С.24-26
18. Стеценко С.Г. Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів): Монографія / Стеценко С.Г., Галай В.О. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.
19. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008.– 507 с.
20. Філь І. Медична помилка як форма невиконання чи неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК України) // Підприємство, господарство і право. – 2009. – №5. – С.127-130

3 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Медичне право – це комплексна галузь права, що регулює:
 - а) суспільні відносини у сфері медичної діяльності;
 - б) суспільні відносини у сфері медичної допомоги;
 - в) державні відносини у сфері медичної діяльності;
 - г) державні відносини у сфері медичної допомоги;
 - д) правовідносини між медичним працівником і пацієнтом.

2. Суб'єктами медичних правовідносин є:
 - а) суб'єкти, що надають медичну допомогу;
 - б) суб'єкти, що отримують медичну допомогу;
 - в) суб'єкти, що сприяють отриманню медичної допомоги;
 - г) суб'єкти, що сприяють наданню медичної допомоги ;
 - д) все перераховане вірне.

3. Об'єктами медичних правовідносин є:
 - а) медичний працівник і пацієнт;
 - б) медичний заклад і пацієнт;
 - в) життя і здоров'я;
 - г) здоров'я і медична допомога;
 - д) життя і медична допомога.

4. Критерії класифікації джерел медичного права:
 - а) юридична сила;
 - б) предмет регулювання;
 - в) характер правового регулювання;
 - г) сфера дії;
 - д) все перераховане вірне.

5. Визначте в якій статті Конституції України регламентовано право фізичної особи на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування?
 - а) ст.43
 - б) ст.19
 - в) ст.29
 - г) ст.49
 - д) ст.59

6. Визначте, хто згідно Конституції України є гарантом права громадян на охорону здоров'я:
 - а) Президент України;
 - б) Верховна Рада України;
 - в) Кабінет Міністрів України;
 - г) Міністерство охорони здоров'я України;
 - д) парламент України.

7. У якому документі вперше висвітлено основні принципи охорони здоров'я громадян?

- а) Конституція України;
- б) Загальна декларація прав людини;
- в) Цивільний кодекс України;
- г) Кримінальний кодекс України;
- д) Основи законодавства України про охорону здоров'я.

8. Право фізичної особи на охорону здоров'я належить до?

- а) особистих конституційних прав;
- б) особистих немайнових прав;
- в) особистих майнових прав;
- г) особистісних прав;
- д) особистих власних прав.

9. Право фізичної особи на охорону здоров'я включає:

а) життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та соціальне обслуговування і забезпечення, який є необхідним для підтримання здоров'я людини;

б) безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище;

в) кваліфіковану медичну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря, вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій і закладу охорони здоров'я;

г) достовірну та своєчасну інформацію про стан свого здоров'я і здоров'я населення, включаючи існуючі і можливі фактори ризику та їх ступінь;

д) все перераховане вірно.

10. Кожен громадянин має право на безоплатне отримання у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медичної допомоги, до якої належать:

а) первинна, вторинна, третинна, четвертинна;

б) первинна, вторинна, третинна, невідкладна;

в) первинна, вторинна, третинна, екстрена;

г) первинна, спеціалізована, високоспеціалізована, невідкладна;

д) первинна, вторинна, третинна, екстрена, паліативна.

11. Вищий нагляд за додержанням законодавства про охорону здоров'я здійснюється?

а) Міністром охорони здоров'я України;

б) Генеральним прокурором України;

в) Головою Верховної Ради України;

г) Головою Служби безпеки України ;

д) народом України.

12. Фінансування охорони здоров'я здійснюється за рахунок?

- а) Державного бюджету;
- б) місцевих бюджетів;
- в) Фондів медичного страхування;
- г) Благодійних фондів;
- д) Все перераховане вірне.

13. Гарантом права громадян України на охорону здоров'я є?

- а) Верховна Рада України ;
- б) Уряд України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Президент України;
- д) Міністерство охорони здоров'я України.

14. Ким формується державна політика охорони здоров'я в Україні?

- а) Президентом України;
- б) Верховною Радою України;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) Міністерством охорони здоров'я України;
- д). Органом місцевого самоврядування.

15. За яких умов мати може перебувати разом із дитиною на стаціонарному лікуванні:

- а) якщо дитина не досягла шести років, а також тяжкохвора дитина, старшого віку, яка потребує за висновком лікарів догляду батьків;
- б) якщо дитина не досягла повноліття та висловила бажання перебувати разом з матір'ю;
- в) якщо в палаті наявні вільні місця, і дитина бажає, щоб мати перебувала поряд.

16. Усвідомлена згода особи на лікування — це згода:

- а) вільно висловлена особою, здатною зрозуміти інформацію, про характер розладу та прогноз його можливого розвитку;
- б) висловлена родичами особи;
- в) висловлена особою в присутності свідків.

17. Яке із перелічених прав відноситься до прав пацієнта, що знаходиться на стаціонарному лікуванні:

- а) право на довільне відвідування рідних;
- б) право на позачергову консультацію з лікарем;
- в) право на окреме місце в лікарні.

18. Пацієнтом може вважатися:

- а) будь-яка особа;
- в) особа, що звернулася за наданням медичної допомоги;

- в) особа без громадянства;
- г) іноземний громадянин;
- д) особа, що страждає невиліковним захворюванням.

19. Які відомості не належать до лікарської таємниці:

- а) відомості про хворобу;
- б) відомості про медичне обстеження;
- в) відомості про приналежність до політичних партій;
- г) відомості про інтимну і сімейну сторони життя громадянина;
- д) відомості про перебування громадянина у трудових правовідносинах;
- е) відомості про огляд та їх результати.

20. Хто не може бути суб'єктом збереження лікарської таємниці:

- а) працівники страхових організацій;
- б) медичні та фармацевтичні працівники;
- в) близькі родичі пацієнта;
- г) посадові особи органів управління охорони здоров'я;
- д) працівники судових та правоохоронних органів, яким інформація що становить лікарську таємницю стала відома у зв'язку з виконанням професійних обов'язків.

21. Що обов'язково слід враховувати при використанні інформації, що містить лікарську таємницю, в навчальних чи наукових цілях?

- а) оплату пацієнтові;
- б) анонімність;
- в) дозвіл пацієнта;
- г) дозвіл лікуючого лікаря;
- д) дозвіл медичного закладу.

22. В якому випадку медичні працівники не несуть юридичної відповідальності за розголошення лікарської таємниці:

- а) у будь-якому випадку;
- б) з дозволу родичів;
- в) з дозволу головного лікаря;
- г) у випадку недієздатності пацієнта;
- д) у випадку виявлення у пацієнта віл інфекції;

23. У якому випадку згода пацієнта чи його родичів на проведення оперативного втручання чи проведення інших медичних маніпуляцій не потрібна:

- а) у будь-якому випадку;
- б) у випадку коли пацієнт неповнолітній;
- в) у випадку інвалідності пацієнта;
- г) в екстреному випадку;

д) у випадку коли пацієнт визнаний недієздатним.

24. До професійних обов'язків медичних працівників не належить:

а) безплатно надавати першу невідкладну медичну допомогу;

б) дотримуватись вимог професійної етики та деонтології;

в) зберігати лікарську таємницю;

г) створювати наукові медичні товариства, професійні спілки та інші громадські організації;

д) постійно підвищувати рівень професійних знань та майстерності.

25. Лікуючий лікар зобов'язаний повідомити пацієнту все зазначене крім:

а) інформації про стан здоров'я пацієнта;

б) можливих наслідків лікування;

в) інформації про стан здоров'я інших пацієнтів;

г) часткової інформації про стан здоров'я пацієнта;

д) мети запропонованих лікувальних заходів.

26. В яких випадках лікар може відмовитися від надання медичної допомоги:

а) якщо пацієнт не виконує медичних приписів або правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я;

б) якщо пацієнту не подобається методи лікування лікуючого лікаря;

в) якщо лікар не бачить перспективи лікування пацієнта;

г) якщо лікар порушив лікарську таємницю;

д) якщо пацієнт не перебуває у невідкладному стані і не немає загрози життю хворого.

27. Вкажіть що з перерахованого не належить до принципів медичної етики:

а) принцип автономії;

б) принцип не завдати шкоди пацієнтові;

в) принцип добротності;

г) принцип справедливості;

д) принцип духовності.

28. Медична деонтологія - це:

а) вчення про моральні взаємовідносини між державою та суспільством

б) сукупність етичних норм і принципів поведінки медичного працівника при виконанні своїх професійних обов'язків;

в) система норм моральної поведінки медичного персоналу по відношенню до хворих;

г) система норм моральної поведінки медичного персоналу по відношенню до співробітників;

д) все перераховане вірно.

29. Основна мета цивільної відповідальності полягає:

- а) у позбавленні медичного працівника свободи;
- б) в оголошенні догани медичному працівнику;
- в) в звільненні медичного працівника;
- г) у відшкодуванні майнової шкоди, заподіяної невиконанням або неналежним виконанням медичним працівником своїх професійних обов'язків.

30. Незаконним заняттям приватною медичною практикою є:

- а) заняття приватною медичною практикою і народним цілительством без дозволу;
- б) заняття приватною медичною практикою без ліцензії, що спричинило за собою заподіяння шкоди здоров'ю людини;
- в) заняття приватною медичною практикою після закінчення дії ліцензії.

31. Професійним злочином медичних працівників є:

- а) винне суспільно-небезпечне діяння при здійсненні професійної діяльності;
- б) винне суспільно-небезпечне діяння при здійсненні професійної діяльності, яке містить всі ознаки складу злочину, передбаченого особливою частиною КК України;
- в) винне суспільно-небезпечне діяння при здійсненні професійної діяльності та виконанні посадових обов'язків;
- г) власна відповідь.

32. За ненадання допомоги хворому кримінальній відповідальності підлягає:

- а) особа, яка зобов'язана в силу закону або спеціального правила надавати допомогу хворій особі;
- б) будь-яка особа, якій було відомо, що потерпілому потрібна медична допомога;
- в) особи, які мають вищу або середню медичну освіту і могли надати медичну допомогу;
- г) власна відповідь.

33. Головний лікар закладу охорони здоров'я, здійснюючи функціональні дії дільничного лікаря-терапевта, є:

- а) лікуючим лікарем;
- б) службовцем державної установи охорони здоров'я;
- в) посадовою особою закладу охорони здоров'я;
- г) працівником установи охорони здоров'я;
- д) працівником, який виконує вказівки завідувача терапевтичним відділенням організаційного характеру.

34. Лікар-хірург з 12-річним стажем роботи за фахом, здійснюючи пальпацію пацієнта, є:

- а) лікуючим лікарем;
- б) службовцем державної установи охорони здоров'я;
- в) посадовою особою закладу охорони здоров'я;
- г) працівником установи охорони здоров'я;
- д) працівником, який виконує вказівки завідувача хірургічним відділенням організаційного характеру.

35. Адміністративна відповідальність за незаконне заняття приватною медичною практикою, приватною фармацевтичною діяльністю, або народною медициною настає:

- а) за надання медичних послуг особами, які мають ліцензії на даний вид діяльності, але якщо це спричинило тяжку шкоду здоров'ю пацієнта;
- б) за надання платних медичних послуг, особою, що не має ліцензії на даний вид діяльності;
- в) за надання медичних послуг особами, які мають ліцензію на даний вид діяльності, але якщо це спричинило тяжку шкоду здоров'ю пацієнта, або його смерть;
- г) власна відповідь.

36. Видами медичної експертизи є:

- а) патолого-анатомічний розтин;
- б) експертиза тимчасової непрацездатності;
- в) медико-соціальна експертиза;
- г) військово-лікарська експертиза;
- д) судово-психологічна експертиза;
- ж) судово-медична експертиза.

37. Підставою експертизи тимчасової непрацездатності є:

- а) хвороба;
- б) каліцтво;
- в) необхідність встановити причину інвалідності;
- г) вагітність;
- д) пологи;
- е) необхідність догляду за хворим членом сім'ї;
- ж) протезування;
- з) санаторно-курортне лікування.

38. Формальною (юридичною) підставою проведення судово-медичної експертизи є:

- а) рішення суду;

- б) направлення особи, яка провадить дізнання;
- в) постанова особи, яка провадить дізнання;
- г) постанова слідчого;
- д) постанова прокурора;
- ж) направлення територіального органу управління охороною здоров'я.

39. У разі незгоди громадян з результатом медичної експертизи за їх заявою проводиться незалежна медична експертиза такого виду:

- а) медико-соціальна експертиза;
- б) військово-лікарська експертиза;
- в) судово-медична експертиза;
- г) патолого-анатомічний розтин;
- д) експертиза тимчасової непрацездатності.

40. Яким письмовим процесуальним документом оформляється проведена експертиза?

- 1) висновком;
- 2) заключенням;
- 3) довідкою;
- 4) протоколом;
- 5) розпискою.

41. Допоміжні репродуктивні технології включають в себе:

а) екстракорпоральне запліднення і перенесення ембріонів в порожнину матки, ін'єкцію сперматозоїда в цитоплазму ооцита, донорство сперми, донорство ооцитів, сурогатне материнство, преімплантаційної діагностику спадкових хвороб, штучну інсемінацію спермою чоловіка (донора);

б) екстракорпоральне запліднення і перенесення ембріонів в порожнину матки, ін'єкцію сперматозоїда в цитоплазму ооцита, штучне переривання вагітності, медичну стерилізацію;

- в) штучне переривання вагітності та медичну стерилізацію;
- г) власна відповідь.

42. Методи допоміжних репродуктивних технологій здійснюються:

- а) в установах, які отримали ліцензію на медичну діяльність;
- б) в установах державної або муніципальної системи охорони здоров'я, які отримали ліцензію на медичну діяльність;
- в) тільки в державних закладах охорони здоров'я;
- г) власна відповідь.

43. Батьківські обов'язки по відношенню до майбутньої дитини не беруть на себе:

- а) донори сперми, ооцитів і ембріонів;
- б) донори сперми, ооцитів і ембріонів, а також сурогатні матері;
- в) тільки донори сперми.

44. Вимоги, які пред'являються сурогатним матерям, включають в себе

- а) вік від 20 до 35 років;
- б) наявність власної здорової дитини; наявність генетичного зв'язку з одним із майбутніх батьків дитини; психічне і соматичне здоров'я; проходження медичного обстеження
- в) вік від 20 до 35 років;
- г) наявність власної здорової дитини; проходження медичного обстеження;
- д) психічне і соматичне здоров'я;
- ж) власна відповідь.

45. Відповідно до законодавства застосування штучного запліднення та імплантації ембріона не передбачає наявність:

- а) повноліття жінки;
- б) письмової згоди подружжя;
- в) забезпечення анонімності донора;
- г) соціальну забезпеченість подружжя;
- д) збереження лікарської таємниці.

46. До пільг, які надаються донорам згідно законодавства України, належить усе перераховане, крім:

- а) звільнення від роботи на підприємстві, в установі, організації незалежно від форм власності із збереженням середнього заробітку;
- б) надання додаткового дня відпочинку із збереженням середнього заробітку;
- в) відшкодування шкоди, заподіяної ушкодженням здоров'я у зв'язку з виконанням донорської функції, з урахуванням додаткових витрат на лікування, посилене харчування та на інші заходи, спрямовані на його соціально-трудова та професійну реабілітацію;
- г) надбавки до пенсії за віком у розмірі передбаченому законодавством України;
- д) забезпечення безкоштовними сніданком та обідом за рахунок коштів закладу охорони здоров'я (в день давання крові та (або) її компонентів);

47. Знайдіть невірне твердження:

а) донором при трансплантації органів чи тканин може бути тільки дієздатна особа, яка досягла 18 років;

б) живий донор при трансплантації органів чи тканин повинен знаходитись з реципієнтом в генетичному зв'язку;

в) не допускається вилучення органів і тканин для трансплантації у осіб, які знаходяться в службовій чи іншій залежності від реципієнта;

г) вилучення органів і тканин для трансплантації у живих донорів заборонено;

д) власна відповідь.

48. Трансплантація органів і тканин людини в Україні побудована на:

а) принципі «презумпції незгоди» на вилучення органів і тканин померлих людей;

б) принципі «презумпції згоди» на вилучення органів і тканин померлих людей;

в) власна відповідь.

49. У відповіді під яким номером правильно зазначений вид експертної діяльності у сфері охорони здоров'я?

1) судово-психіатрична експертиза;

2) судово-неврологічна експертиза;

3) судово-криміналістична експертиза;

4) судово-кваліфікаційна експертиза;

5) судово-координаційна експертиза.

50. Вкажіть у якому варіанті відповіді наведено визначення поняття «медична помилка»:

1) це неналежне здійснення діагностики, лікування хворого, організації медичної допомоги, яке призвело або могло призвести до несприятливого результату медичного втручання;

2) це дефект надання медичної допомоги, що пов'язаний з неправильними діями медичного персоналу, який характеризується добросовісною помилкою за відсутності ознак умисного або необережного злочину;

3) це дефект надання медичної допомоги, пов'язаний з випадковим збігом обставин, які лікар, діючи правомірно, в межах посадових інструкцій і відповідно до прийнятих у медицині методів і способів лікування (діагностики), не міг передбачати і запобігти;

4) це дефект надання медичної допомоги, що не пов'язаний з неправильними діями медичного персоналу, який є добросовісною помилкою за відсутності ознак умисного або необережного злочину;

5) це дефект надання медичної допомоги, що не пов'язаний з випадковим збігом обставин, які лікар, діючи правомірно, в межах

посадових інструкцій і відповідно до прийнятих у медицині методів і способів лікування (діагностики), міг передбачати і запобігти.

51. Які основні ознаки лікарської помилки?

- а) відсутність наміру і необережності;
- б) відсутність наміру і недобросовісності;
- в) відсутність необережності і недобросовісності;
- г) відсутність наміру;
- д) відсутність наміру, необережності і недобросовісності.

52. На які види класифікуються лікарські помилки?

- а) об'єктивні і суб'єктивні;
- б) тактичні і технічні;
- в) лікувальні, діагностичні та організаційні;
- г) лікувальні, тактичні і технічні;
- д) організаційні, об'єктивні і суб'єктивні;
- ж) власна відповідь.

53. Що розуміють під нещасним випадком в лікарській практиці?

- а) помилку лікаря;
- б) непередбачувані обставини;
- в) недосвідченість лікаря;
- г) атиповий перебіг захворювання;
- д) все перераховане вірне.

54. Вкажіть вид експертної діяльності у сфері охорони здоров'я?

- 1) судово-психіатрична експертиза;
- 2) судово-неврологічна експертиза;
- 3) судово-криміналістична експертиза;
- 4) судово-кваліфікаційна експертиза;
- 5) судово-координаційна експертиза.

55. Що розуміють під “ятрогенією”? Визначіть правильну відповідь.

1) це нове, ненавмисно або неминуче виникаюче захворювання або патологічний стан, що не є прямим наслідком медичного втручання при діагностиці, лікуванні або профілактиці;

2) це захворювання, яке було в особи і не є прямим наслідком медичного втручання при діагностиці, лікуванні або профілактиці;

3) це нове, ненавмисно або неминуче виникаюче захворювання або патологічний стан, що є прямим наслідком медичного втручання при діагностиці, лікуванні або профілактиці;

4) це нове, навмисно або минуше виникаюче захворювання або патологічний стан, що не є прямим наслідком медичного втручання при діагностиці, лікуванні або профілактиці;

5) це погіршення стану здоров'я пацієнта за умови правильних дій лікаря.

56. Що не може бути причиною ятрогенного захворювання?

- а) профілактичні медичні втручання;
- б) діагностичні медичні втручання;
- в) лікувальні медичні втручання;
- г) індивідуальні особливості організму хворого;
- д) «сприяння» середнього та молодшого медичного персоналу.

57. Що не належить до ятрогенних захворювань?

- а) синдром раптової смерті у немовлят;
- б) післяопераційна злукова кишкова непрохідність;
- в) пологові травми у дітей;
- г) хвороби оперованої легені;
- д) внутрішньолікарняні інфекції.